

POSITIENOTA

SOCIALE RECHTEN EN HANDICAP

Goedgekeurd door de plenaire vergadering
van 16/02/2015

1. INLEIDING

Onder sociale rechten verstaan wij rechten die toegekend worden door het socialezekerheidssysteem, zoals de geneeskundige verzorging, de arbeidsongeschiktheids- of invaliditeitsregeling, de werkloosheid, de kinderbijslag of de pensioenregelingen.

Sociale rechten zijn toegankelijk voor iedereen indien voldaan is aan de voorwaarden. Die rechten gelden dus niet uitsluitend voor personen met een handicap. De Nationale Hoge Raad voor personen met een handicap (NHRPH) heeft evenwel meermaals vastgesteld dat het voor personen met een handicap vaak moeilijker is die rechten te genieten of dat specifieke aanpassingen nodig zijn opdat zij die rechten op voet van gelijkheid met andere burgers kunnen genieten.

Bijgevolg heeft de NHRPH beslist een nota op te stellen over die moeilijkheden en de nodige beleidswijzigingen om die problemen op te lossen. Rekening houdend met het bevoegdheidsdomein van de Raad, worden enkel de aangelegenheden aangesneden waarvoor de federale overheid bevoegd is.

De NHRPH heeft reeds een positienota "Tewerkstelling van personen met een handicap" en een positienota "Specifieke financiële voorzieningen voor personen met een handicap" opgesteld. Beide vullen elkaar aan.

2. VOORWOORD: DE KWESTIE VAN INKOMSTEN IN HET VN-VERDRAG INZAKE DE RECHTEN VAN PERSONEN MET EEN HANDICAP

In het kader van deze nota, wenst de NHRPH de beginselen van artikel 28 van het Verdrag in herinnering te brengen:

1. De Staten die Partij zijn erkennen het recht van personen met een handicap op een behoorlijke levensstandaard voor henzelf en voor hun gezinnen, met inbegrip van voldoende voeding, kleding en huisvesting en op de voortdurende verbetering van hun levensomstandigheden, en nemen passende maatregelen om de verwezenlijking van dit recht zonder discriminatie op grond van handicap te beschermen en te bevorderen.
2. De Staten die Partij zijn erkennen het recht van personen met een handicap op sociale bescherming en op het genot van dat recht zonder discriminatie op grond van handicap, en nemen passende maatregelen om de verwezenlijking van dat recht te waarborgen en te stimuleren, met inbegrip van maatregelen om:
 - a) de gelijke toegang voor personen met een handicap tot voorzieningen op het gebied van schoon water te waarborgen, alsmede toegang te waarborgen tot passende en betaalbare diensten, instrumenten en andere vormen van ondersteuning voor aan de handicap gerelateerde behoeften;
 - b) de toegang voor personen met een handicap, in het bijzonder voor vrouwen, meisjes en ouderen met een handicap, tot programma's ten behoeve van sociale bescherming en het terugdringen van de armoede te waarborgen;
 - c) voor personen met een handicap en hun gezinnen die in armoede leven de toegang tot hulp van de Staat te waarborgen, voor aan de handicap gerelateerde kosten, met inbegrip van adequate training, advisering, financiële hulp en respijtzorg;

d) de toegang voor personen met een handicap te waarborgen tot volkshuisvestingsprogramma's;

e) de toegang voor personen met een handicap te waarborgen tot pensioenuitkeringen en -programma's.

Bovendien kent het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten (VN), dat België geratificeerd heeft, iedereen het recht op sociale zekerheid, het recht op een adequate levensstandaard en het recht op een zo goed mogelijke gezondheid toe.

3. PRINCIPES GESTEUND EN VERDEDIGD DOOR DE NHRPH BETREFFENDE DE SOCIALE RECHTEN

3.1. GENEESKUNDIGE VERZORGING EN INVALIDITEIT

- **Bedrag van de arbeidsongeschiktheids- of invaliditeitsuitkeringen**

Langdurig arbeidsongeschikte personen bevinden zich vaak in een lastig financieel parket. In het algemeen hebben de arbeidsongeschiktheids- en invaliditeitsuitkeringen de loonevolutie niet gevolgd. Er gaapt een grote kloof tussen beide. Dit is des te schrijnender omdat die personen doorgaans met hoge kosten voor geneeskundige verzorging geconfronteerd worden. Dat geldt ook voor arbeidsongeschikte personen met een handicap.

Daarom vraagt de NHRPH de regering ervoor te zorgen dat alle arbeidsongeschiktheids- en invaliditeitsuitkeringen opgetrokken worden tot boven de armoedegrens.

- **Werkhervatting na een lange periode van ongeschiktheid/invaliditeit en rol van de arbeidsgeneeskunde**

De NHRPH verwijst naar zijn positienota *Tewerkstelling van personen met een handicap*, meer bepaald naar het punt "Werk maken van de vertegenwoordiging van alle actoren (personen met een handicap, representatieve verenigingen, werkgevers, sociale partners, actoren uit onderwijs en vorming, arbeidsgeneesheren, ...) door middel van sensibilisering".

De NHRPH vraagt eveneens dat de aandacht van de arbeidsgeneeskunde op handicapangelegenheden gevestigd wordt, zodat personen met een handicap zo lang mogelijk aan het werk kunnen blijven en opnieuw aan de slag kunnen. In dat geval zouden de adviserend geneesheer en de werkgever van de betrokkene voortdurend met elkaar contact moeten hebben om te zien wat de werknemer tijdens de opleiding geleerd heeft.

- **Financiële toegankelijkheid van de geneeskundige verzorging**

Het Belgische sociale systeem biedt voldoende bescherming om alle patiënten de geneeskundige verzorging te bieden die zij nodig hebben. Sommigen vallen evenwel uit de boot omdat het systeem te ingewikkeld is voor hen of omdat zij niet over alle informatie beschikken. Ondanks deze bescherming kan niet altijd rekening gehouden worden met de bijzondere en/of acute situaties van de

handicap of ziekten die een handicap tot gevolg hebben. Vaak betreft het personen die wegens hun bescheiden inkomen en/of de hoge kosten voor geneeskundige verzorging in een bestaansonzekere toestand verkeren. Velen van hen hebben een handicap.

Daarom vindt de NHRPH dat:

- er in de ziekte- en invaliditeitsverzekering een grotere tegemoetkoming in de kosten voor ernstige en chronische ziekten toegekend moet worden;
- de revalidatieverstrekkingen voor logopedie voor kinderen met een IQ lager dan 86 terugbetaald moeten worden;
- het terugbetalingsbeleid van het RIZIV herzien moet worden om het evenwicht te herstellen, waarbij de vrije keuze tussen implantaten en klassieke hoorapparaten gewaarborgd is wanneer dit medisch verantwoord is;
- de nodige maatregelen getroffen moeten worden opdat doven niet langer moeten opdraaien voor de kosten voor de vertaling in gebarentaal om toegang tot verzorging te krijgen.

- **Probleem van artikel 100 (vroegere toestand)**

Artikel 100 § 1 van de wet van 14 juli 1994 legt de voorwaarden vast voor het verwerven van het recht op ongeschiktheidsuitkeringen in het kader van de VGVU-wetgeving:

"Wordt als arbeidsongeschikt erkend als bedoeld in deze gecoördineerde wet, de werknemer die alle werkzaamheid heeft onderbroken als rechtstreeks gevolg van het intreden of het verergeren van letsels of functionele stoornissen waarvan erkend wordt dat ze zijn vermogen tot verdienen verminderen tot een derde of minder dan een derde van wat een persoon, van dezelfde stand en met dezelfde opleiding, kan verdienen door zijn werkzaamheid in de beroepscategorie waartoe de beroepsarbeid behoort, door betrokkene verricht toen hij arbeidsongeschikt is geworden, of in de verschillende beroepen die hij heeft of had kunnen uitoefenen uit hoofde van zijn beroepsopleiding."

Voor werkende of werkzoekende personen met een handicap levert de strikte toepassing van dit artikel serieuze moeilijkheden op bij arbeidsongeschiktheid. In bepaalde gevallen is het immers niet evident om de verergering van de vroegere toestand aan te tonen. Die personen verwerven dus geen recht op arbeidsongeschiktheidsuitkeringen waarin de VGVU voorziet.

De NHRPH vindt dat de manier waarop dit artikel toegepast wordt voor personen met een handicap, herzien moet worden. Niet alle gezondheidsproblemen houden immers verband met de handicap. Een te strikte toepassing van dit artikel leidt tot discriminatie tussen personen met een handicap en personen zonder handicap.

3.2. TWERKSTELLING EN WERKLOOSHEID

De NHRPH verwijst naar zijn positienota over tewerkstelling van personen met een handicap. ([Positienota](#))

Naast deze nota wil de Raad de aandacht van de beleidsmakers op de activering van werklozen met een handicap vestigen.

Sinds 1 juli 2014 zijn de deelgebieden bevoegd voor het toezicht op de beschikbaarheid van werklozen. De RVA blijft evenwel bevoegd voor de algemene werkloosheidsregels en de bedragen van de wacht- en werkloosheidsuitkeringen. De NHRPH blijft deze materie dus opvolgen en werkt samen met de adviesraden van de deelgebieden.

Er zijn nieuwe regels inzake activering van werklozen met een arbeidsongeschiktheid < 33 % in werking getreden. Zij moeten aantonen dat zij werk zoeken of een beroepsopleiding volgen. Sommige personen met een handicap hebben begeleiding bij hun zoektocht nodig.

Aangezien de bevoegdheden verdeeld zijn over de verschillende deelgebieden, vraagt de NHRPH coördinatiestructuren in te stellen voor het nationale, regionale, gemeenschaps- en lokale beleid en een daadkrachtig beleid uit te stippelen om werkloosheidsvallen te voorkomen. Er moet een daadkrachtig beleid voor de inschakeling van personen met een handicap op de arbeidsmarkt uitgewerkt en geharmoniseerd worden.

Aangezien personen met een handicap moeilijker werk vinden dan personen zonder handicap, moeten zij efficiënt en dus professioneel begeleid worden tijdens hun loopbaan en bij de inschakeling op de arbeidsmarkt. Die begeleiding moet afgestemd zijn op de handicap en gegeven worden door personen die de handicap kennen.

3.3. VERHOOGDE KINDERBIJSLAG

De handicap van een kind heeft een serieuze impact op de levensstandaard van het gezin. Vaak moeten die gezinnen meer uitgeven dan gezinnen zonder kind met een handicap.

De moeilijkheid om een kind met een handicap op te vangen en op te voeden, hangt af van zijn zorgbehoefendheid. Vaak moet een van de ouders zijn loopbaan deels of volledig opofferen om voor het kind te kunnen zorgen.

De kinderbijslagwetgeving voorziet in een bijkomende financiële tegemoetkoming voor gezinnen met een kind met een handicap, in de vorm van een verhoging van de kinderbijslag en andere uitkeringen (invaliditeit, werkloosheid, pensioen).

Hoewel de kinderbijslag overgeheveld is naar de deelgebieden, wil de NHRPH het belang van de verhoogde kinderbijslag onderstrepen. Uit een recente studie naar aanleiding van het 10-jarige bestaan van de hervorming van de verhoogde kinderbijslag blijkt overigens dat de verhoogde kinderbijslag een bescherming vormde voor gezinnen met een groter risico op armoede.

3.4. PENSIOENREGELINGEN

Werken en een loopbaan uitbouwen is voor veel personen met een handicap nefast voor hun gezondheid wegens hun handicap. Voor velen van hen is een volledige loopbaan haast uitgesloten. Om gezondheidsredenen willen zij graag voor de wettelijke pensioenleeftijd kunnen stoppen met werken.

Het huidige tewerkstellingsbeleid beoogt een langere loopbaan voor iedereen en een beperking van de mogelijkheden van vervroegd pensioen. Voor bepaalde "fysiek zware" beroepen bestaan thans evenwel uitzonderingen en kunnen werknemers van die sectoren onder bepaalde voorwaarden vervroegd met pensioen. Gezien de vaststellingen uit de vorige paragraaf en naar analogie van

de genoemde maatregelen vraagt de NHRPH aan de regering de mogelijkheid te onderzoeken om personen met een handicap die het wensen en voor wie het nodig is, vervroegd met pensioen te laten gaan met behoud van hun rechten op een volledig pensioen. De regering zou ook moeten bekijken welk ander mechanisme ingevoerd kan worden, bijvoorbeeld de jaren die personen met een handicap gewerkt hebben, zwaarder laten doorwegen om de werkgelegenheid te ondersteunen.

3.5. SOCIALE RECHTEN VAN OUDERS VAN KINDEREN MET EEN HANDICAP

De NHRPH wil ook de aandacht vestigen op de problemen van werkloze ouders van een kind met een handicap, in het bijzonder eenoudergezinnen. Zo moet een alleenstaande ouder (doorgaans de moeder) van een zwaar zorgbehoevend kind met een handicap vaak zijn loopbaan stopzetten om het kind thuis te verzorgen. De ouder valt dan terug op een werkloosheidsuitkering voor één inkomen. De maatregelen om de werkloosheidsuitkeringen sneller te doen dalen en zo de werkloosheid in te dammen confronteert hen met aanzienlijke problemen.

4. PRINCIPES GESTEUND EN VERDEDIGD DOOR DE NHRPH BETREFFENDE DE AFGELEIDE RECHTEN

De NHRPH verwijst naar zijn positienota "Specifieke financiële voorzieningen voor personen met een handicap". ([Positienota](#))